

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра початкової та дошкільної освіти

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕКОЛОГІЯ ТА ПРИРОДОЗНАВСТВО З МЕТОДИКОЮ

Ступінь БАКАЛАВР

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 012 дошкільна освіта

Освітньо-професійна програма: Дошкільна освіта

Миколаїв – 2023

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: кандидат педагогічних наук, старший викладач
Тесленко Світлана Олегівна *С.Т.*

Програму схвалено на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти

Протокол від «29» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри *С.І.* (Якименко С. І.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією педагогічного факультету

Протокол від «29» серпня 2023 року № 1

Голова навчально-методичної комісії *Л.М.* (Хрящевська Л.М.)

Програму погоджено навчально-методичною радою університету

Протокол від «30» серпня 2023 року № 12

Голова навчально-методичної ради *Н.В.* (Н.В. Михальченко)

Анотація

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Екологія та природознавство з методикою навчання» складена відповідно до освітньої програми 012 Дошкільна освіта (ступінь бакалавра).

Метою вивчення є забезпечення розуміння студентами екологічної аксіоматики, сформувати у кожного з них особисте відношення до екологічних проблем, підготовка майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти до організації процесу ознайомлення дошкільників з природою відповідно до концепції сталого розвитку, формування знань щодо змісту, методів і форм ознайомлення дошкільників з природою, організаційних умов створення осередку природи, формування професійних якостей на засадах компетентнісного підходу.

Ключові слова: екологія, екосистеми, біогеоценоз, біосфера, осередок природи закладу дошкільної освіти, форми та методи ознайомлення з природою, ігрові та проектні технології

Анотація

The program of study of the normative educational discipline "Ecology and natural sciences with teaching methods" is made according to the educational program 012 Preschool education (bachelor's degree).

The purpose of the study is to ensure students' understanding of ecological axiomatics, to form in each of them a personal attitude to environmental problems, preparation of future educators of preschool education to organize the process of acquainting preschoolers with nature in accordance with the concept of sustainable development. nature, organizational conditions for the creation of a center of nature, the formation of professional qualities on the basis of a competency-based approach.

Key words: ecology, ecosystems, biogeocenosis, biosphere, nature center of preschool educational institution, forms and methods of acquaintance with nature, game and project technologies

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «**Педагогіка (загальна, дошкільна та історія педагогіки)**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 012 Дошкільна освіта за освітньо-професійною програмою Дошкільна освіта.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: оволодіння методами, прийомами, технологіями ознайомлення дітей з природою.

Міждисциплінарні зв'язки: Педагогіка дошкільна.

Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

допомогти студентам усвідомити екологічне виховання як глобальну проблему сучасності, засвоїти важливі питання теорії і практики охорони природи; оволодіти знаннями, вміннями та навичками організації і проведення робіт з екологічного виховання в різних вікових групах ДНЗ.

Завдання курсу::

1. формування на основі сучасних наукових досліджень екологічних уявлень;
2. формування емоційно-ціннісного ставлення до природи;
3. впровадження в практику почуттєво-дільнісних стратегій та технологій взаємодії з природою.

Програмні результати навчання:

ПРН-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-02. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПРН-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами

ПРН-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку

ПРН-05 Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

ПРН-06. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПРН-07. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

ПРН-08. Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

ПРН-09. Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний освітній простір закладу дошкільної освіти.

ПРН-10. Бути знайомим з програмою раннього втручання, розуміти можливості опори на нього в подальшій роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

ПРН-11. Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.

ПРН-12. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПРН-13. Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю.

ПРН-14. Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

ПРН-15. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПРН-16. Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

ПРН-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками

ПРН-18. Володіти технологіями організації розвивального предметно ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

ПРН-19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини

ПРН-20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку¹. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

КЗ-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку

предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

КЗ-9. Здійснення безпечної діяльності.

II. Фахові:

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

КС-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

КС-8. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-10. Вміння складати Індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

КС-11. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

КС-12. Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньопродуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

КС-14. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.

КС-15. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

КС-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Екосистема та біогеоценоз. Ознаки для характеристики екосистем, принципи функціонування екосистем. Основні екосистеми Землі. Вчення про біогеоценози

Тема 2. Біосфера –глобальна екосистема. Поняття про біосферу. Структура біосфери. Функції та властивості живої речовини.

Тема 3. Антропогенний вплив на природне середовище. Антропогенні джерела забруднення атмосфери, основні забруднюючі агенти. Екологічні кризи та катастрофи. Нормування і методи визначення забруднень.

Тема 4. Екологічні проблеми України. Загальний екологічний стан, стан окремих регіонів. Роль екологічних знань у становленні цивілізації, у розвиток екологічної культури.

Тема 5. Психолого-педагогічні механізми формування екологічної культури у дітей дошкільного віку. Екологічний розвиток дітей раннього віку у змісті навчально-виховної роботи ЗДО. Вплив природного довкілля на розвиток дитини. Тема 6 Системний підхід до аналізу природного довкілля

Тема 7 Організація процесу екологічної освіти в ДНЗ. Екологічна культура як складова загальної культури особистості. Завдання екологічного виховання у ЗДО. Форми, методи, засоби екологічного виховання у ЗДО.

Тема 8 Синтез пізнавального й раціонального аспектів екологічного знань дітей про природне довкілля

Тема 9 Організація моніторингу формування природно-екологічної компетентності старших дошкільників. Види діагностик. Принципи організації діагностики з метою визначення рівня сформованості еколого-естетичної компетентності у дітей дошкільного віку.

Тема 10 Технології формування екологічної культури у дітей дошкільного віку. Технології екологічного виховання. Організація екологічної проектної діяльності у дошкільному закладі, методика проведення з дітьми практично-пошукової діяльності у екологічному проекті.

Тема 11 Використання авторських технологій формування екологічної культури дошкільників. Українські авторські програми екологічної (біоекологічної) спрямованості. Програма А.Корольової «Екологічна система». Програма М.Вересова «Ми – земляни». Програма Г.Беленької, О.Богініч «Природа і рух». Програма С.Ніколаєва «Юний еколог»

Тема 12 Використання спадщини В.О. Сухомлинського у формуванні екологічної свідомості дітей дошкільного віку.

Тема 13 Формування естетико-екологічної культури старших дошкільників засобами праці у природі. Види праці. Методика формування еколого-естетичної культури старших дошкільників.

Тема 14 Планування роботи з екологічного виховання в закладах дошкільної освіти

Тема 15 Методичний супровід процесу екологічного виховання дітей дошкільного віку. Загальна характеристика форм роботи з вихователями. Планування роботи з вихователями щодо формування у них екологічної культури

Тема 16 Управління екологічним вихованням дітей дошкільного віку. Моніторинг сформованості екологічної культури старших дошкільників . Планування роботи з екологічного виховання

3. Рекомендована література

Базова

1. Беленька Г.В. **Віконечко в природу: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку** Київ: Сім кольорів, 2014 56 с.
2. Беленька Г.В., Науменко Н.О., Половіна О.А. **Дошкільнятам про світ природи: Старший дошкільний вік: навч.- метод. посіб.** Київ: Генеза, 2013 – 112 с.
3. **Дитина: Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років (3-тє видання, доопрацьоване і доповнене) / наук.кер. проекту: О.В. Огнев&арос;юк, К.І. Волинець, наук. кер. програмою: О.В. Проскура та ін..** Київ: Університет ім. Б. Грінченка, 2015 492 с.
4. Шищенко П.Г. **Географія України.** Київ: Зодіак-Еко, 2016 264 с.
5. **Горопаха Н.М. Методика ознайомлення дітей з природою** Київ: Видавничий Дім «Слово», 2016 434 с.

Додаткова

1. Беленька Г.В. **Дитина в довкіллі: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку.** Київ: Сім кольорів, 2013. 56 с.
2. Беленька Г.В. **Знайомтеся: жук-сонечко. Методична скарбничка вихователя.** - № 6. 2014 С. 36 – 39, 45.
3. Беленька Г.В. **Природничі науки в казках, запитаннях, завданнях, дослідях. Науково-методичний посібник для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку.** Київ: Шкільний світ, 2016 128 с.
4. Богініч О.Л. Беленька Г.В. **Природа і Рух. Посібник для батьків, дошкільнят та соціальних педагогів.** Київ.: Кобза, 2013 – 192 с.
5. Плохій З.П. **Виховання екологічної культури дошкільників: Метод. посіб.** Київ.: Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2017 –173 с.

Інформаційні ресурси

1. Джигирей В. С. Основи екології та охорона навколишнього природного середовища. [Електронний ресурс] / В. С. Джигирей, В. М. Сторожук, Р. А. Яцюк // Ранок. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <http://libfree.com/140635485-ekologiyaekologiya.html>.
2. Потіш Л.А. Екологія [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://libfree.com/109459227-ekologiyaekologiya_potish_la.html
3. Проект «Дослідження дерева». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://collections.infocollections.org/ukedu/uk/d/Js5133u/5.html>
4. Екологічний атлас Києва. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://file.menr.gov.ua/publ/kyiv2003/atlas03_u/atlaskiev.htm
5. Методика ознайомлення дітей із природою. Режим доступу: <https://sites.google.com/site/krempeddoshk/metodicna-skarbni/metodika-znajomlennazprirodou>
6. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. К.: Вища школа, 1993. – 225 с. Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/skbn27562.pdf>

4. Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння й засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, іспит) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється відмінно

Студенту виставляється дуже добре,

Студенту виставляється добре,

Студенту виставляється достатньо,

Студенту виставляється задовільно,

Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 100 до 200 балів (за 2 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 2 крд.

5. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є:

1. Опитування;
2. Тестування;
3. Контрольна робота;
4. Іспит.